

Sygn. akt II Ns 1353/18

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2020 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi -Widzewa w Łodzi, II Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR A. Z.

Protokolant: sekr.sqd.M. M.

po rozpoznaniu w dniu 15 września 2020 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku U. K. (1)

z udziałem U. K. (2), M. K.

o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi –Widzewa w Łodzi z dnia 4 października 2017 roku, wydanego w sprawie o sygnaturze akt II Ns 501/17, o stwierdzeniu nabycia spadku po Z. K.

postanawia:

1. oddalić wniosek;

2. ustalić, że wnioskodawczyni i uczestniczka ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie;

3. przyznać E. M. - kuratorowi dla uczestnika M. K., którego miejsce pobytu nie jest znane, wynagrodzenie w kwocie 60 zł (sześćdziesiąt złotych), które wypłacić z zaliczki uiszczonej na ten cel przez wnioskodawczynię w dniu 14 listopada 2019 roku, zaksięgowanej pod pozycją 500054312959.

Sygn. akt II Ns 1353/18

UZASADNIENIE

W dniu 3 października 2018 roku U. K. (1), reprezentowana przez pełnomocnika w osobie adwokata, wystąpiła z wnioskiem o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, II Wydziału Cywilnego z dnia 4 października 2017 roku, wydanego w sprawie o sygnaturze akt II Ns 501/17, w którym Sąd stwierdził, że spadek po Z. K. na podstawie testamentów nabyły U. K. (2) w 71/100 części oraz U. K. (1) w 29/100 części.

W uzasadnieniu podniesiono, iż w sprawie II Ns 501/17 Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi stwierdził nabycie spadku po spadkodawcy na podstawie testamentów własnoręcznych, w których spadkodawca przekazał swojej żonie U. K. (2) składniki majątku w postaci m.in. garażu położonego w Ł. przy ulicy (...), dla którego przyjęto wartość 20.000 zł. W toku postępowania działowego ujawnił się fakt, iż zmarły nie był dysponował prawem własności do powyższego garażu, który stanowił jeden ze składników masy spadkowej ustalonej w toku postępowania spadkowego, lecz jedynie korzystał z nieruchomości na mocy umowy dzierżawy. Wnioskodawczyni pozostawała w mylnym przekonaniu, że testator był właścicielem powyższego garażu, nie mogła zatem wcześniej powołać powyższych okoliczności. Wnioskodawczyni wniosła o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku poprzez ponowne przeliczenie wysokości udziałów spadkobierczyń w spadku, po pomniejszeniu wartości spadku o kwotę 20.000 zł, stanowiącą wartość garażu.

(wniosek k.3-4, pełnomocnictwo k.11)

Zarządzeniem z dnia 12 października 2018 roku zwrócono wniosek wobec jego nieopłacenia. Następnie w wyniku uzupełnienia powyższego braku formalnego w ustawowym terminie, sprawie został nadany dalszy bieg, po wpisaniu jej pod nowy numer.

(zarządzenie k.13-14, wniosek o nadanie sprawie dalszego biegu k.23-25, potwierdzenie wykonania przelewu k. 24,25, zarządzenie k. 29)

W odpowiedzi na wniosek uczestniczka U. K. (2), reprezentowana przez pełnomocnika w osobie adwokata, przyłączyła się do wniosku o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku z dnia 4 października 2017 roku, poprzez ponowne przeliczenie udziałów spadkobierczyń przy uwzględnieniu pomniejszenia masy spadku o wartość garażu w wysokości 20.000 zł oraz udziału w wysokości 1/2 części w nieruchomości położonej przy Energetyków 5 w Ł. i udziału w wysokości 1/2 części w samochodzie osobowym marki V. (...).

(odpowiedź na wniosek k.33-33v., pełnomocnictwo k.34)

Postanowieniem z dnia 28 lutego 2019 roku ustanowiono kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika M. K..

(postanowienie k. 43)

W piśmie z dnia 9 maja 2019 roku pełnomocnik wnioskodawczyni poparł wniosek w zmodyfikowanym przez pełnomocnika uczestniczki kształcie.

(pismo pełnomocnika wnioskodawczyni k.46)

Na rozprawie w dniu 25 października 2020 roku oraz w dniu 15 września 2020 roku pełnomocnicy wnioskodawczyni i uczestniczki potrzymali dotychczasowe stanowisko w sprawie.

(stanowiska pełnomocników wnioskodawczyni i uczestniczki k.70, k.108)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. K. zmarł 28 sierpnia 2016 roku, ostatnio stale zamieszkiwał w Ł. w dzielnicy G.. W dacie zgonu był żonaty z U. K. (2). Miał jednego syna M. K.. Innych dzieci własnych ani przysposobionych nie miał. Nikt nie zrzekł się dziedziczenia, nie składał oświadczenia o przyjęciu czy odrzuceniu spadku, nikt nie został uznany za niegodnego dziedziczenia. W skład spadku nie wchodzi gospodarstwo rolne.

Z. K. i U. K. (2) zawarli związek małżeński w dniu 25 czerwca 1966 roku. Żadnych umów majątkowych małżeńskich nie zawierali.

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu k.13 i kopia wyciągu z aktu urodzenia M. K. k.39 - załączonych akt II Ns 501/17, zapewnienie spadkowe – protokół rozprawy z dnia 25 października 2019 roku k.70, nagranie 00:07:44-00:12:32, odpis skrócony aktu małżeństwa k.92, przesłuchanie uczestniczki – protokół rozprawy z dnia 25 października 2019 roku k.71-72, nagranie 00:22:43-00:29:22)

W dniu 1 lutego 2008 roku Z. K. sporządził testament własnoręczny, w którym wskazał, iż zapisuje w spadku nieruchomość położoną w U. przy ul. (...) wraz z przyległą działką swojej siostrzenicy U. K. (3) z domu G., pozbawiając przy tym praw do dziedziczenia syna M. K., z uwagi na zerwanie kontaktów w latach osiemdziesiątych.

(dowód: testament w aktach testamentowych II Ns 501/17, zapewnienie spadkowe – protokół rozprawy z dnia 25 października 2019 roku k.70, nagranie 00:07:44-00:12:32)

W dniu 5 sierpnia 2016 roku Z. K. sporządził drugi własnoręczny testament, w którym wskazał, iż zapisuje żonie U. K. (2) zajmowane przez nich mieszkanie własnościowe przy ulicy (...), ponadto garaż – boks samochodowy zlokalizowany w jednym z dwóch budynków przy ulicy (...) wybudowany w 1990 roku oraz samochód osobowy posiadany w dniu śmierci testatora, a także 113 imiennych akcji Zespołu Elektrociepłowni w Ł. serii od (...) do (...). W treści testamentu spadkodawca zawarł także oświadczenie o wydziedziczeniu syna M. K., z uwagi na nieutrzymywanie kontaktów z testatorem od dziesiątków lat.

(dowód: testament z akt testamentowych II Ns 501/17, zapewnienie spadkowe – protokół rozprawy z dnia 25 października 2019 roku k.70, nagranie 00:07:44-00:12:32)

Z. K. w dacie śmierci był właścicielem nieruchomości położonej w U. przy Placu (...).

(dowód: wydruk elektronicznej księgi wieczystej k.19-23 załączonych akt II Ns 501/17)

Z. K. 29 czerwca 1992 roku zawarł z Zarządem Miasta Ł. jako wydzierżawiającym, umowę dzierżawy części działki numer (...) położonej w Ł. przy ulicy (...). 9, do korzystania w celu wybudowania garażu w terminie 2 lat od daty zawarcia umowy. Umowę zawarto na okres 10 lat do dnia 28 czerwca 2002 roku. Spadkodawca posadził na powyższej działce garaż, zaś umowa dzierżawy nieruchomości była regularnie przedłużana. Po śmierci Z. K. umowę przedłużała wdowa po nim - U. K. (2). W dacie śmierci Z. K. umowa dzierżawy także obowiązywała. Aktualnie umowa została zawarta na czas określony od 1 czerwca 2018 roku do 31 maja 2021 roku. Działka gruntu, na której posadowiony jest garaż stanowiła i nadal stanowi własność Gminy Ł..

(dowód: umowa dzierżawy k.5-5v. i k.88-88v., wydruk z elektronicznej księgi wieczystej k.6-10, umowa dzierżawy k.75, umowa dzierżawy k.76-78, umowa dzierżawy k.79-80, umowa dzierżawy k.81-82, umowa dzierżawy k.83-84, umowa dzierżawy k.85-87, przesłuchanie uczestniczki – protokół rozprawy z dnia 25 października 2019 roku k.71-72, nagranie 00:22:43-00:29:22)

Z. i U. małżonkowie K. byli we wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej, współwłaścicielami lokalu mieszkalnego numer (...), położonego w Ł. przy ulicy (...), który nabyli na mocy umowy sprzedaży z dnia 13 lipca 1995 roku, Rep. A numer (...).

(dowód: wydruk z elektronicznej księgi wieczystej k.36-41, k.56-58, k.66-68, przesłuchanie uczestniczki – protokół rozprawy z dnia 25 października 2019 roku k.71-72, nagranie 00:22:43-00:29:22)

W dniu 5 października 2001 roku Z. i U. K. (2) nabyli samochód osobowy marki V. (...).

(dowód: kserokopia faktury k.42, przesłuchanie uczestniczki – protokół rozprawy z dnia 25 października 2019 roku k.71-72, nagranie 00:22:43-00:29:22)

W dniu 7 sierpnia 2006 roku Z. K. na podstawie umowy nieodpłatnego zbycia akcji nabył pakiet 113 akcji imiennych (...) Spółki Akcyjnej w Ł.. Wartość nominalna tych akcji w dacie otwarcia spadku wynosiła łącznie 5.650 zł.

(dowód: pismo V. k.44 załączonych akt II Ns 501/17)

Przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, w sprawie o sygnaturze akt II Ns 501/17, toczyło się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po Z. K., na skutek wniosku U. K. (1), złożonego w dniu 3 marca 2017 roku. Uczestnikami postępowania byli: U. K. (2) i M. K., dla którego w toku postępowania ustanowiono kuratora dla osoby nieznanej z miejsca pobytu.

W toku postępowania ujawniono obydwa testamenty własnoręczne sporządzone przez testatora, a zarówno wnioskodawczyni, jak i uczestniczka były reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników. Wnioskodawczyni wraz z uczestniczką zgodnie oświadczyły, że znają treść testamentów i nie kwestionują ich ważności. Wnioskodawczyni i uczestniczka oświadczyły nadto, że przedmioty majątkowe wymienione w obu testamentach wyczerpują całość

spadku po Z. K., a wartość poszczególnych składników spadku ustaliły zgodnie w następujący sposób: wartość nieruchomości położonej w U., Plac (...) – na kwotę 79.000 zł, wartość lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w Ł. przy ulicy (...) – 160.000 zł, wartość garażu położonego w Ł. przy ulicy (...) – 20.000 zł, wartość samochodu osobowego marki V. (...) – 7.000 zł

(dowód: wniosek k.3-4, postanowienie k.24, pismo przygotowawcze k.33-33v., protokół rozprawy z dnia 4 października 2017 roku k.54-55 – załączonych akt II Ns 501/17)

Prawomocnym postanowieniem z dnia 4 października 2017 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, II Wydział Cywilny stwierdził, że spadek po Z. K., synu J. i R., zmarłym dnia 28 sierpnia 2016 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 1 lutego 2008 roku, otwartego i ogłoszonego w tej sprawie przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi oraz testamentu własnoręcznego z dnia 5 sierpnia 2016 roku otwartego i ogłoszonego w tej sprawie przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, nabyły żona U. K. (4) z domu C. (córka W. i I.) w 71/100 częściach i siostrzenica U. K. (3) z domu G. (córka A. i A.) w 29/100 częściach.

(dowód: postanowienie k.58 – załączonych akt II Ns 501/17)

Przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, w II Wydziale Cywilnym, pod sygnaturą akt II Ns 378/18, toczy się obecnie postępowanie o dział spadku po zmarłym Z. K., wszczęte na wniosek U. K. (1) złożony w dniu 23 marca 2018 roku, z udziałem U. K. (2). Zainteresowane przedstawiły zgodną propozycję działu spadku, poprzez przyznanie na rzecz wnioskodawczyni prawa własności nieruchomości w U., a na rzecz uczestniczki pozostałych składników spadku, wymienionych we wniosku tj. lokalu mieszkalnego położonego w Ł. przy ulicy (...), garażu w budynku przy ulicy (...) w Ł., samochodu osobowego marki V. (...) oraz akcji (...) S.A. w liczbie 113 o łącznej wartości 5.650 zł.

Na rozprawie w dniu 24 października 2018 roku Sąd wezwał pełnomocników stron do sprecyzowania wniosku wobec ujawnienia nieścistości. W odpowiedzi na powyższe wniesiono o zawieszenie postępowania do czasu rozstrzygnięcia niniejszego postępowania, który to wniosek został uwzględniony postanowieniem z dnia 17 stycznia 2019 roku.

(dowód: wniosek k.3-4, protokół rozprawy k.44, wniosek k.47-47v, postanowienie k.57 z załączonych akt II Ns 378/18)

W dacie śmierci Z. K. U. K. (2) wiedziała, że mieszkanie, akcje i samochód stanowiły majątek wspólny małżonków. Była świadoma także faktu, iż nieruchomość, na której posadowiony jest garaż stanowi własność Gminy Ł.. Po 2002 roku umowa dzierżawy nieruchomości, na której stoi garaż była przedłużana, obowiązywała także w 2016 roku. U. K. (2) posiada wszystkie umowy dzierżawy, po śmierci spadkodawcy, ona je przedłużała. Z. K. chciał, aby dom w U. pozostał w jego rodzinie, jego wolą było aby tę nieruchomość odziedziczyła jego siostrzenica – U. K. (1).

(dowód: przesłuchanie uczestniczki – protokół rozprawy z dnia 25 października 2019 roku k.71-72, nagranie 00:22:43-00:29:22, przesłuchanie wnioskodawczyni – protokół rozprawy z dnia 25 października 2019 roku k.71, nagranie 00:16:50-00:22:43, umowa dzierżawy k.5-5v. i k.88-88v., wydruk z elektronicznej księgi wieczystej k.6-10, umowa dzierżawy k.75, umowa dzierżawy k.76-78, umowa dzierżawy k.79-80, umowa dzierżawy k.81-82, umowa dzierżawy k.83-84, umowa dzierżawy k.85-87,)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów w postaci dokumentów i ich kserokopii (w oparciu o art.308 k.p.c.), zapewnienia spadkowego złożonego przez uczestniczkę, a także przesłuchania wnioskodawczyni i uczestniczki. Na uwagę zasługuje przy tym, iż kluczowa kwestia wiedzy zainteresowanych, w szczególności uczestniczki U. K. (2), co do składników masy spadkowej po Z. K. i objęcia tychże wspólnością majątkową małżeńską małżonków Z. i U. K. (2), jak i tytułu prawnego do przedmiotowego garażu została ustalona w oparciu o treść przesłuchania U. K. (2), które korespondują ze złożonymi do akt sprawy umowami dzierżawy, z których jasno wynika, że miała ona świadomość i wiedziała, że samochód, mieszkanie i akcje V. stanowiły majątek wspólny małżonków, zaś w zakresie tytułu prawnego do garażu posiadała wszystkie umowy dzierżawy, gdyż po śmierci męża samodzielnie je przedłużała.

W niniejszej sprawie, co znamienne, właściwie nie istniał żaden spór co do składu spadku, czy wartości poszczególnych składników majątku spadkowego. Sądowi nie umknął także fakt, iż we wcześniejszych postępowaniach, zarówno w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku oraz o dział spadku, zainteresowane przedstawiały spójne, jednolite stanowiska zbieżne ze sobą. Zarówno skład masy spadkowej, jak i wartość poszczególnych jego elementów stanowiła przedmiot zainteresowania podczas postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Wówczas zarówno wnioskodawczynie, jak i uczestniczka zgodnie oświadczyły, że podane przez nie składniki wyczerpują całość spadku, a wartości poszczególnych składników ustalały wspólnie i w porozumieniu ze sobą. Obydwie zarówno w tamtych postępowaniach, jak i w niniejszej sprawie, były i są reprezentowane przez zawodowych pełnomocników, co nie pozostało bez wpływu na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie, o czym będzie mowa poniżej.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

We wniosku wszczynającym niniejsze postępowanie wnioskodawczynie wносиła o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, II Wydziału Cywilnego z dnia 4 października 2017 roku, wydanego w sprawie o sygnaturze akt II Ns 501/17, w którym Sąd stwierdził, że spadek po Z. K. na podstawie testamentów własnoręcznych nabyły: żona U. K. (2) w 71/100 części oraz siostrzenica U. K. (1) w 29/100 części. Wskazała, że z uwagi na skład spadku po Z. K., do którego nie należało prawo własności nieruchomości stanowiącej garaż samochodowy, położonej w Ł. przy ulicy (...), powołane przez spadkodawcę spadkobierczynie w istocie dziedziczą w innych częściach niż ustalone w postępowaniu spadkowym, a proporcje te winne być stosownie do nowych okoliczności przeliczone.

Uczestniczka U. K. (2) przyłączyła się do wniosku, podnosząc dodatkowo, iż samochód osobowy, lokal mieszkalny i akcje imienne stanowiły majątek wspólny małżonków K., zatem do masy spadkowej weszły jedynie udziały wysokości 1/2 części we wskazanych składnikach spadku.

Uczestniczka sama przyznała, iż od zawsze wiedziała, że akcje, mieszkanie i samochód wraz ze zmarłym nabyli do wspólności ustawowej małżeńskiej, nadto była świadoma, iż przedmiotowy garaż był jedynie dzierżawiony, nie stanowił własności jej męża, czy też ich wspólnej własności. Co więcej, ona sama po śmierci Z. K. dokonywała przedłużenia tejże umowy. Natomiast, wnioskodawczynie wskazywała, że nie miała świadomości co do faktycznego tytułu prawnego spadkodawcy do owego garażu.

W konsekwencji, rozstrzygnięcie sprawy wymagało ustalenia czy U. K. (1) i U. K. (2) były uczestnikami postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po Z. K. oraz czy okoliczności, iż Z. K. był dzierżawcą garażu, a także że samochód marki V. (...), samodzielny lokal mieszkalny numer (...) przy ul. (...) oraz akcje imienne stanowią składniki majątku wspólnego spadkodawcy i U. K. (2) mogły być powołane przez nie w pierwotnym postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po nim.

Stosownie do treści art. 679 k.p.c. dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość.

W razie przeprowadzenia dowodu, że spadek w całości lub w części nabyła inna osoba niż wskazana w prawomocnym postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, sąd spadku, zmieniając to postanowienie, stwierdzi nabycie spadku zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym (679 § 3 k.p.c.).

Wniosek o wszczęcie postępowania o zmianę postanowienia spadkowego może zgłosić każdy zainteresowany, a więc osoba, której praw dotyczy wynik postępowania.

Złożenie wniosku inicjującego postępowanie na podstawie art. 679 k.p.c. nie jest ograniczone w czasie tylko dla tych zainteresowanych, którzy nie byli uczestnikami postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem o

stwierdzeniu nabycia spadku. Natomiast ten, kto był uczestnikiem, może to uczynić w terminie roku od dnia, w którym uzyskał możliwość wskazania podstawy uzasadniającej dokonanie zmiany postanowienia, jeżeli nie mógł jej powołać w trakcie postępowania spadkowego (tak między innymi Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 kwietnia 1982 roku, III CZP 15/82, OSNCP 1982 rok, nr 8–9, poz. 118 z omówieniem W. S., Przegląd orzecznictwa, PiP 1983, z. 10, s. 99). Uchybienie terminowi albo zaniechanie wskazania podstawy uzasadniającej zmianę lub przyczyn niepozwalających przedstawić jej w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku prowadzi do oddalenia wniosku.

Ograniczenia dotyczące kręgu zainteresowanych polegają na wyłączeniu uprawnienia do zgłaszania, jako podstawy żądania zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, twierdzeń i wniosków dowodowych, które mogły być, a nie zostały zgłoszone w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku. Celem takiego ograniczenia jest to, by uczestnik poprzedniego postępowania nie mógł się domagać zmiany postanowienia na podstawie, którą mógł poprzednio powołać. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem orzecznictwa ograniczenie to traktuje się, jako prekluzję uprawnienia (tak Sąd Najwyższy, np. w postanowieniu z dnia 23 listopada 2011 roku, IV CSK 141/11). Wskazane ograniczenie podyktowane jest potrzebą ochrony stabilności stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem porządku dziedziczenia i ochroną stabilności obrotu. Zgodnie bowiem z art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art.13 § 2 k.p.c. prawomocne orzeczenie wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, ale także wszystkie sądy i organy państwowe, a w przypadkach przewidzianych w ustawie także inne osoby. Z kolei, przepis art. 679 k.p.c. wskazuje, że w okolicznościach szczególnych należy chronić prawidłowy porządek dziedziczenia, także kosztem ochrony prawomocnych orzeczeń. Z tego też względu oraz z uwagi na wyjątkowy charakter uregulowania zawartego w art. 679 k.p.c., przepis ten podlega wykładni ścisłej, gdyż dopuszczenie możliwości zmiany prawomocnego postanowienia powinno być ograniczone, zwłaszcza, gdy z wnioskiem występuje osoba, która była uczestnikiem wcześniejszego postępowania (tak między innymi Sąd Najwyższy, np. w postanowieniu z dnia 27 października 2006 roku, I CSK 167/07).

Bezspornym jest, iż zarówno U. K. (1), jak i U. K. (2) były uczestniczkami postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po Z. K., toczącego się przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, w sprawie o sygnaturze akt II Ns 501/17. Na uwagę zasługuje okoliczność, iż przez uczestnictwo w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, w rozumieniu art. 679 k.p.c., należy rozumieć formalny udział w postępowaniu, a nie stopień aktywności, bierność czy nawet całkowitą bezczynność zainteresowanego występującego w sprawie (tak między innymi Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 4 lutego 2000 roku, II CKN 740/98, LEX nr 1425655).

Dodatkowo wskazać należy, iż w czasie postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po Z. K., obydwie zainteresowane były reprezentowane przez zawodowych pełnomocników, którzy winni udzielać im wszelkiej pomocy i służyć poradami prawnymi celem wyjaśnienia jakichkolwiek wątpliwości i sami czuwać nad rzetelnością oświadczeń swoich mandantek. To w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku uczestnicy, a przede wszystkim ich fachowi pełnomocnicy powinni większą uwagę poświęcić prawdziwości i prawidłowości deklarowanych przez uczestniczki składników masy spadkowej, zwłaszcza iż U. K. (2) dysponowała wszystkimi niezbędnymi do tego dokumentami, nie nastęrczało zatem trudności ustalenie faktów, iż garaż przy ulicy (...) w Ł. stanowił przedmiot dzierżawy, zaś samochód, lokal mieszkalny i akcje wchodziły w skład majątku wspólnego małżonków.

W czasie przesłuchania uczestniczka U. K. (2) przyznała, że w dacie śmierci męża miała wiedzę o wyżej wskazanych okolicznościach. Przez cały czas trwania postępowania spadkowego, U. K. (1) i U. K. (2) współpracowały ze sobą, zgodnie ustalając skład masy spadkowej i jej wartość. Brak było zatem przeszkód po stronie wnioskodawczyni do skonsultowania z uczestniczką tak podstawowych kwestii jak tytuł prawny do garażu, wymienionego w treści testamentu. A zatem, okoliczność, iż spadkodawca nie był właścicielem garażu, a jedynie go dzierżawił oraz że w skład spadku po Z. K. wchodzi udział w prawie własności samodzielnego lokalu mieszkalnego, prawie własności samochodu oraz akcjach imiennych, mogła być powołana w owym postępowaniu przy dołożeniu przez uczestników należytej staranności, w tym omówieniu z zawodowymi pełnomocnikami treści testamentu testatora i zasięgnięciu porady prawnej, jeśli same nie posiadały stosownej wiedzy w zakresie skutków prawnych testamentu Z. K.. Zwłaszcza, że dla wskazanych powyżej nieruchomości, prowadzone są księgi wieczyste. Zgodnie z przepisem art.2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece, wyrażającym zasadę jawności ksiąg wieczystych, księgi wieczyste są jawne, w konsekwencji nie można zasłaniać się nieznaną sobie wpisów w księdze wieczystej ani wniosków, o

których uczyniono w niej wzmiankę. Ponadto, U. K. (2) cały czas była w posiadaniu dokumentów dotyczących stanu prawnego składników majątku małżonków K., tj. umowy sprzedaży samochodu oraz umowy dzierżawy garażu. W żaden sposób zatem nie można uznać, iż U. K. (1) i U. K. (2) nie mogły tych okoliczności powołać wcześniej, ani też że okoliczności te ujawniły się dopiero, jak usiłuje przedstawić to wnioskodawczyni we wniosku, w trakcie postępowania działowego. Co najwyżej można przyjąć, że dopiero w trakcie postępowania o dział spadku wnioskodawczyni i uczestniczka zorientowały się co do swoich błędów popełnionych w trakcie postępowania spadkowego. Jednakże, celem postępowania o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, nie jest naprawianie takich błędów. Zaniechania wnioskodawczyni i uczestniczki w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku nie mogą stanowić skutecznej podstawy do wzruszenia prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku.

Zważyć przy tym należy, iż badając przesłanki formalne stanowiące podstawę zmiany prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, Sąd ustala czy osoba która była uczestnikiem pierwotnego postępowania obiektywnie mogła powołać w owym postępowaniu podstawę, na której opiera żądanie zmiany postanowienia. Istotna jest zatem obiektywna możliwość ustalenia i wskazania Sądowi owej okoliczności, a nie świadomość uczestnika wypływających z niej jej konsekwencji prawnych. Albowiem, zgodnie z przepisem art. 670 k.p.c. Sąd spadku bada z urzędu, kto jest spadkobiercą, w szczególności bada, czy spadkodawca pozostawił testament. Zaś, w przypadku pozostawienia przez spadkodawcę testamentu, w razie konieczności w oparciu o przepisy art. 961 k.c. ustala czy w testamencie nastąpiło powołanie spadkobiercy czy ustanowienie zapisu. Mając na uwadze powyższe, w analizowanej sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po Z. K., już samo zgłoszenie wątpliwości co do składu spadku po spadkodawcy, obligowałyby Sąd do podjęcia dalszych czynności zmierzających do ustalenia składu spadku. Takie wątpliwości jednakże nie zostały zgłoszone, co więcej zainteresowane zgodnie oświadczyły, że podane przez nie składniki majątku wyczerpują całość masy spadkowej, a ich wartości ustalone zostały w porozumieniu.

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem doktryny i orzecznictwa, które Sąd Rejonowy w pełni podziela, brak wiedzy uczestnika postępowania o stwierdzenie nabycia spadku o skutkach prawnych rozrządzeń testamentowych nie stanowi wystarczającej podstawy do skutecznego wystąpienia z wnioskiem o zmianę postanowienia opartym na art. 679 k.p.c. (tak między innymi Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 października 2006 roku, I CSK 167/06, opubl. L.). A zatem, okoliczność, iż wnioskodawczyni nie miała świadomości jakie skutki prawne rodzi treść testamentu pozostaje prawnie irrelevantna.

W razie stwierdzenia niezachowania wymagań z art. 679 § 1 zd. 2 k.p.c., wniosek o zmianę prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku powinien być oddalony, bez merytorycznego badania jego zasadności. Oddalenie wniosku może być wyłącznie konsekwencją uchybienia terminu zawitego do jego złożenia, jak też oparcia żądania zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku na podstawie, którą wnioskodawca mógł powołać w poprzednim postępowaniu. Takie stanowisko zajął między innymi Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 2 czerwca 2000 roku, sygnatura akt II CKN 981/98, oraz w postanowieniu z dnia 14 października 2009 roku, akt V CSK 118/09.

Biorąc, zatem pod uwagę treść przepisu art. 679 § 1 k.p.c., wnioskodawczyni w niniejszej sprawie mogłaby żądać zmiany tego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, gdyby żądanie opierała na podstawie, której nie mogła powołać w tym wyżej wskazanym postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, a wniosek o zmianę składała przed upływem roku od dnia, w którym uzyskała tę możliwość. Należy jeszcze raz bowiem podkreślić, że postępowanie przewidziane w art. 679 k.p.c. nie służy i nie może być wykorzystywane, jako środek do usunięcia skutków bezczynności lub błędów uczestników postępowania spadkowego czy też skutków ich nieznajomości prawa ani nawet błędów sądu (postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 15 stycznia 2016 roku, I CSK 1079/14, opubl. L.).

Mając na uwadze powyższe, wniosek o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po Z. K. podlegał oddaleniu, bowiem wszystkie okoliczności dotyczące składników majątku spadkowego, na jakie powoływały się wnioskodawczyni i uczestniczka obiektywnie mogły być powołane w toku postępowania w sprawie II Ns 501/17 tutejszego Sądu.

Ponadto, za oddaleniem wniosku przemawia stanowisko doktryny i judykatury wyrażone na gruncie przepisu art.961 k.c.

Stosownie do treści art. 961 k.c., jeżeli spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie poszczególne przedmioty majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, osobę tę poczytuje się w razie wątpliwości nie za zapisobiercę, lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku. Jeżeli takie rozrządzenie testamentowe zostało dokonane na rzecz kilku osób, osoby te poczytuje się w razie wątpliwości za powołane do całego spadku w częściach ułamkowych odpowiadających stosunkowi wartości przeznaczonych im przedmiotów.

Przepis art. 961 k.c. ma zastosowanie nie tylko wtedy, gdy spadkodawca w jednym testamencie przeznaczył jednej lub kilku osobom poszczególne prawa majątkowe wyczerpujące prawie cały spadek, lecz również wtedy, gdy takie rozporządzenie spadkodawca zawarł w kilku kolejnych testamentach, które można uznać za wzajemnie się uzupełniające (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 roku, I CSK 596/14). Taka sytuacja miała miejsce w przypadku dziedziczenia po Z. K..

W praktyce, na tle powołanego przepisu, pojawia się problem możliwości jego zastosowania w sytuacji, w której spadkodawca rozrządził przedmiotami majątkowymi nienależącymi do niego. Zastosowanie art. 961 k.c. zakłada bowiem rozstrzygnięcie, czy wymienione w testamencie przedmioty wyczerpują cały spadek. Z uwagi na to, że przepis ten stanowi regułę interpretacyjną określającą w przewidzianej w nim sytuacji treść oświadczenia ostatniej woli, trafnie przyjmuje się, że przy ocenie czy przedmioty przeznaczone w testamencie określonej osobie wyczerpują prawie cały spadek, uwzględnieniu podlegają w zasadzie jedynie przedmioty (prawa) należące do spadkodawcy w chwili sporządzenia testamentu. Jest to logiczne, jeśli uwzględnić okoliczność, że spadkodawca formułując rozrządzenia w sposób wskazany w art.961 k.c. ma możliwość zadysponowania tylko tymi przedmiotami. Jeżeli jednak spadkodawca zadysponował przedmiotami nie należącymi do niego lub w chwili sporządzenia testamentu zaliczał do swego majątku przedmioty, które mu nie przysługują, także one powinny być uwzględnione przy wspomnianej ocenie. Takie ugruntowane stanowisko prezentowane jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego (tak między innymi Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 września 1993 roku, III CZP 122/93, opubl. OSP 1994, poz. 177, postanowieniu z dnia 28 października 1997 roku, I CKN 276/97, opubl. OSNC 1998, Nr 4, poz. 63, postanowieniu z dnia 19 maja 1975 roku, III CRN 87/75, LEX nr 7703, postanowieniu z dnia 21 listopada 2002 roku, III CKN 1338/00, LEX nr 1162682, postanowieniu z dnia 14 lipca 2005 roku, III CK 694/04, LEX nr 604040, postanowieniu z dnia 27 października 2005 roku, III CK 53/05, LEX nr 1554398, postanowieniu z dnia 29 marca 2007 roku, I CSK 3/07, opubl. OSP 2009/12, poz. 136). Konsekwentnie należy również przyjąć, że przy wspomnianej ocenie pominięciu podlegają przedmioty, które wprawdzie w chwili testowania należały do spadkodawcy, ale których on do swego majątku nie zaliczał. Przedstawiona interpretacja ma zastosowanie także wtedy, gdy spadkodawca zadysponował przedmiotem objętym wspólnym majątkiem małżonków.

Według dominującego poglądu, o tym, czy przedmioty przeznaczone oznaczonej osobie w testamencie wyczerpują prawie cały spadek decyduje porównanie jego wartości z wartością przedmiotów w testamencie nie wymienionych. Wskazówkę tę wyprowadza się ze zd. 2 art. 961 k.c. przy czym z uwagi na funkcję tego przepisu, za miarodajną należy uznać wartość z chwili sporządzania testamentu. Stan i wartość przedmiotów z chwili sporządzenia testamentu są miarodajne także przy ustalaniu wysokości udziałów, które przypadną poszczególnym spadkobiercom (art. 961 zd. 2 k.c.) Ten stan rzeczy spadkodawca uwzględnia bowiem na ogół przy sporządzaniu testamentu i tylko w ten sposób można zapewnić możliwe najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy (vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2008 roku, V CSK 378/07, opubl. LEX nr 515714).

Zgodnie z art. 948 § 1 k.c. testament należy tłumaczyć tak, aby zapewnić możliwie najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy. W świetle zaś art. 948 § 2 k.c. i art. 65 k.c. należy przyjmować taką wykładnię, która pozwala utrzymać rozrządzenia spadkodawcy w mocy i nadać im rozsądną treść.

Ustalenie wartości poszczególnych przedmiotów przypadającym spadkobiercom (art. 961 zd. 2 k.c.) ma jedynie charakter rachunkowy i służy określeniu wysokości ich udziałów (nie zaś tego, jakie przedmioty każdy ze spadkobierców otrzyma).

Biorąc powyższe rozważania pod uwagę, należy wskazać, iż w niniejszej sprawie, nie ma znaczenia fakt, iż w treści testamentu testator rozporządził garażem, do którego posiadał jedynie tytuł obligacyjny oraz lokalem mieszkalnym, samochodem i akcjami, które stanowiły składniki majątku wspólnego. Albowiem, tak właśnie określone składniki stanowiły podstawę wyliczenia udziałów spadkobierców dziedziczących na podstawie testamentów.

Co więcej, w kontekście ewentualnych motywów wszczęcia niniejszego postępowania, należy podkreślić, że artykuł 961 k.c. nie stwarza podstawy dla instytucji testamentu działowego. Wola testatora, aby poszczególne przedmioty przypadły konkretnym osobom, nie wiąże zatem w dziale spadku. Powinna ona być jednak, o ile to możliwe, honorowana (art. 682 zd. 1 k.p.c.). Spadkobierczynie mogą zatem podzielić się majątkiem spadkowym, tak jak to zgodnie ustaliły, nie stoi temu na przeszkodzie nawet ewentualna nieprawidłowość co do wyliczenia proporcji udziałów w spadku, zwłaszcza jeśli stanowiska spadkobierczyń są zgodne.

Na uwagę zasługuje także, iż potrzeba ustalenia składu i wartości spadku w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku na potrzeby zastosowania przepisu art. 961 k.c. nie sprawia, że ustalenia te wiążą sąd w postępowaniu o dział spadku (art. 684 k.p.c.). Wiążące dla sądu wiąże jedynie zawarte w sentencji rozstrzygnięcie o kręgu spadkobierców i wysokości przysługujących im udziałów. W sprawie o dział spadku sąd ustala skład i stan spadku wedle chwili jego otwarcia, natomiast wartość według cen z chwili dokonywania działu.

Mając na uwadze powyższe rozważania, wniosek o zmianę postanowienia podlegał oddaleniu.

Zasada rozliczenia kosztów postępowania prowadzonego w trybie nieprocesowym wynika z art. 520 § 1 k.p.c. Zgodnie z jego brzmieniem każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Wyjątki od tej zasady zostały ustanowione w dalszych paragrafach art. 520 k.p.c., stanowiąc, iż jeżeli jednak uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. To samo dotyczy zwrotu kosztów postępowania wyłożonych przez uczestników (§ 2). Zaś, paragraf 3 art. 520 k.p.c. stanowi, iż jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio, jeżeli uczestnik postępował niesumiennie lub oczywiście niewłaściwie. W orzecznictwie i doktrynie zwraca się uwagę, iż w postępowaniu nieprocesowym nie ma „pojedyńku” dwóch przeciwstawnych sobie stron, dlatego też nie można mówić o przegrywającym, który powinien zwrócić koszty postępowania wygrywającemu (por. art. 98 § 1 k.p.c.). Przeciwnie, z treści całego art. 520 k.p.c. wynika, że ustawodawca zakłada, że w zasadzie uczestnicy postępowania są w tym samym stopniu zainteresowani jego wynikiem, a orzeczenie sądu udziela ochrony prawnej każdemu uczestnikowi. Dlatego ten, kto poniósł koszty sądowe lub koszty zastępstwa procesowego, nie uzyska zwrotu wydanych kwot od innego uczestnika, ale i nie jest obowiązany do zwracania kosztów poniesionych przez innego uczestnika (tak Bodio Joanna, Demendecki Tomasz, Jakubecki Andrzej, Marcewicz Olimpia, Telenga Przemysław, Wójcik Mariusz P [w] Komentarz do art. 520 kodeksu postępowania cywilnego, LEX/el. 2010; Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 grudnia 1999 roku, III CKN 497/98, OSNC 2000 rok, nr 6, poz. 116). Stanowisko takie uzasadnione jest niezależnością i samodzielnością udziału w tym postępowaniu każdego jego uczestnika (Budnowska Joanna, Zieliński Andrzej artykuł Palestra 1995 rok, numer 7-8, s. 58, Lex nr 11671/1).

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie brak było podstaw do odstąpienia od ogólnej zasady orzekania o kosztach postępowania nieprocesowego. Zarówno wnioskodawczynie, jak i uczestniczka wносиły o zmianę postanowienia, a zatem ich interesy nie były sprzeczne. Wnioskodawczynie i uczestniczka były w równym stopniu zainteresowane wynikiem postępowania, nie postępowały niesumiennie czy oczywiście niewłaściwie. Ani wnioskodawczynie ani uczestniczka reprezentowane przez zawodowych pełnomocników nie wносиły o zasądzenie na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania.

Z tych względów, Sąd orzekł, że wnioskodawczyni i uczestniczka ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Postanowieniem z dnia 28 lutego 2019 roku dla uczestnika postępowania M. K. nieznanego z miejsca pobytu, na podstawie art.144 k.p.c. w związku z art.13 § 2 k.p.c., ustanowiono kuratora w osobie pracownika tutejszego Sądu E. M.. Na podstawie § 1 ust.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 roku w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018 r. poz. 536) w związku z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800), Sąd przyznał kuratorowi dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika M. K. wynagrodzenie w kwocie 60 zł za reprezentowanie uczestnika w niniejszym postępowaniu, które wypłacono z zaliczki uiszczonej na ten cel przez wnioskodawczynię.